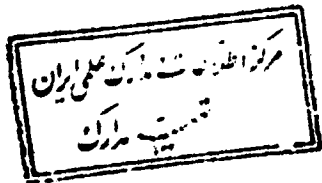

اشهد ان محمداً
ابراهيم

۱۳۷۹ / ۴ / ۲۰

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران
دانشکده پرستاری و مامایی

موضوع

«بررسی عوامل مستعدکننده کاتاراکت وابسته به سن در
مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم
پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷»

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
آموزش پرستاری بهداشت جامعه

۱۷۴۶۳

استاد راهنما

سرکار خانم صدیقه عاصمی

پژوهش و نگارش

فردین امیری

۳۱۱۸۱

بسمه تعالی
دانشکده پرستاری و مامایی
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

تصویب پایان نامه

آقای فردین امیری دانشجوی دوره کارشناسی ارشد در تاریخ ۷۸/۴/۲۹ از پایان نامه خود تحت عنوان :

" بررسی عوامل مستعد کننده کاتاراکت وابسته به سن در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران ، ۱۳۷۷ ."

جهت اخذ دانشنامه کارشناسی ارشد در رشته آموزش پرستاری بهداشت جامعه دفاع نموده‌اند و پایان نامه ایشان بادرجه بسیارخوب (نمره = ۱۷/۹) به تصویب رسید.

استاد راهنما : خانم صدیقه عاصمی

استاد مشاور : خانم دکتررخشنده محمدی

استاد مشاور آمار : آقای دکتر حمید حقانی

استاد ناظر : خانم صدیقه سالمی

معاون پژوهشی : خانم فرنگیس شاهپوریان

استاد صاحب نظر : خانم فریده مشایخی

نماینده هیات رئیسه : خانم ملیحه السادات موسوی

امضاء :

امضاء :

امضاء :

امضاء :

امضاء :

امضاء :

امضاء :

دکتر سیده فاطمه اسکویی
رئیس دانشکده پرستاری و مامایی

به نام خدا

سپاس

سپاس فراوان خداوند متعال را که در تمام مراحل زندگی و خصوصاً در راه به پایان رساندن این پایان نامه، الطاف بی پایانش را شامل حالم فرمود. اکنون که با کوله باری از خاطره ها این رساله به پایان رسیده است، شایسته است مراتب سپاس خویش را خدمت کلیه بزرگوارانی که مرا در انجام این پژوهش یاری نمودند ابراز دارم.

لازم می دانم که صمیمانه ترین مراتب تشکر و سپاس خود را به حضور استاد راهنمای گرامی و ارجمندم سرکار خانم صدیقه عاصمی تقدیم نمایم. شخصیت و الایی که بزرگ منشانه و با قبول زحمات فراوان، راه دست یافتن به اهداف پژوهش را بر من هموار نمودند و با راهنمایی های علمی و ارزشمند خود همواره در حین انجام این پایان نامه مشوق و راهنمای من بودند.

همچنین مراتب تشکر و امتنان خود را به حضور استاد مشاور گرامی سرکار خانم دکتر رخشنده محمدی که همواره از نظرات و راهنمایی های ارزنده شان استفاده نمودم تقدیم می دارم.

همچنین از جناب آقای دکتر حمید حقانی استاد محترم آمار که در طول تحصیلات دانشگاهی ام صمیمانه و برادرانه اینجانب را یاری نمودند از صمیم قلب سپاسگزارم.

به علاوه از استاد محترم ناظر سرکار خانم صدیقه سالمی که با راهنمایی های ارزنده شان پژوهشگر را یاری نمودند تشکر و قدردانی می نمایم.

همچنین از کلیه اساتید محترم دانشکده پرستاری و مامایی به ویژه سرکار خانم صغری نیکپور استاد محترم طرح تحقیق، به خاطر راهنمایی های ارزنده و همکاری فراوانشان در طول تهیه این پایان نامه صمیمانه تشکر و قدردانی می نمایم.

در اینجا لازم می بینم از زحمات و همکاری ریاست محترم بیمارستان حضرت رسول (ص)، ریاست محترم، پزشکان و کلیه کارکنان بخش چشم آن بیمارستان که با پژوهشگر در حین انجام پژوهش همکاری نمودند تشکر نمایم.

همچنین از زحمات فراوان مسئولین و کارکنان دانشکده پرستاری و مامایی به ویژه کارکنان محترم کتابخانه که صمیمانه با پژوهشگر همکاری نمودند تشکر و قدردانی می نمایم.

تقدیم به:

پدر و مادر مهربانم این دو نعمت بزرگ الهی که در پناه خداوند
رحمان بی هیچ چشمداشتی همواره مرا از عشق خویش بهره‌مند
ساخته و امیدبخش زندگیم بوده و هستند.

تقدیم به:

همسر عزیزم، آن که ...

تقدیم به:

برادران و خواهر عزیزم داریوش، عظیم و افسانه که به حق
پشتوانه‌ای بزرگ و همراهی دلسوز در طی زندگی‌ام بوده و با
پشتگرمی ایشان طی طریق نمودم.

وتقدیم به:

همهٔ رهپویان طریق علم و ادب.

(الف)

چکیده پژوهش

این پژوهش یک مطالعه مورد - شاهدهی است که به منظور بررسی عوامل مستعدکننده کاتاراکت وابسته به سن^(۱) در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران انجام شده است. هدف از این پژوهش تعیین عوامل مستعدکننده کاتاراکت وابسته به سن بود. در این پژوهش ۵۰۱ نفر از افراد مراجعه کننده به یکی از مراکز منتخب درمانی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران که دارای مشخصات واحدهای مورد پژوهش بودند شرکت داشته‌اند، ۲۴۷ نفر در گروه مبتلا به کاتاراکت وابسته به سن و ۲۵۴ نفر در گروه غیر مبتلا قرار گرفتند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه بود که به وسیله مصاحبه با نمونه‌ها تکمیل گردید. سؤال‌های پرسشنامه شامل مشخصات فردی، عوامل مستعدکننده فردی، بهداشتی و سابقه خانوادگی ابتلا به کاتاراکت وابسته به سن بود. یافته‌های پژوهش در ۲۹ جدول جمع‌آوری گردید و جهت دستیابی به نتایج از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. نتایج این پژوهش نشان داد عامل شغل به عنوان یک عامل مستعدکننده فردی بوده است، همچنین کارکردن در فضای سرپوشیده، عدم استفاده از عینک آفتابی، سابقه بیماری فشار خون، سابقه مصرف قرص آسپیرین، تعداد موارد برق‌گرفتگی و میزان دفعات استفاده از گوشت سفید از عوامل مستعدکننده بهداشتی بوده‌اند. سایر عوامل مدنظر در پژوهش به عنوان عوامل مستعدکننده شناخته نشدند اما بر طبق نسبت شانس‌های محاسبه شده شانس ابتلا به کاتاراکت وابسته به سن در اثر عوامل ذیل افزایش یافته است: سابقه خانوادگی ابتلا به کاتاراکت وابسته به سن، سیگار کشیدن، سابقه دیابت، سابقه اسهال‌های طولانی مدت، سابقه مصرف داروهای آرامبخش، سابقه برق‌گرفتگی و سابقه مصرف قرص آتلولول، متیل دوپا، تریامترن - اچ و کپسول نیفیدپین. در خاتمه بر اساس یافته‌های پژوهش پیشنهاداتی جهت کاربرد نتایج و انجام پژوهش‌های بعدی داده شده است.

(ب)
فهرست مطالب

صفحه	عنوان
الف	چکیده
ب	فهرست مطالب
ج	فهرست جداول
	فصل اول:
۲	عنوان پژوهش
۲	بیان مسئله
۸	هدف کلی پژوهش
۸	اهداف ویژه پژوهش
۸	سئوال های پژوهش
۸	تعریف واژه ها
۸	تعریف نظری واژه ها
۹	تعریف عملی واژه ها
۱۰	پیش فرض های پژوهش
۱۰	محدودیت های پژوهش
۱۱	فهرست منابع فارسی
۱۲	فهرست منابع انگلیسی
	فصل دوم:
۱۴	چهارچوب پنداشتی
۳۸	مروری بر مطالعات
۴۸	فهرست منابع فارسی
۴۹	فهرست منابع انگلیسی

فصل سوم:

۵۲	روش پژوهش
۵۲	جامعه پژوهش
۵۲	نمونه پژوهش
۵۳	روش نمونه گیری
۵۳	معیارهای پذیرش نمونه
۵۴	معیارهای حذف نمونه
۵۴	توصیف نمونه
۵۵	محیط پژوهش
۵۵	روش انجام کار
۵۵	نوع پژوهش
۵۶	روش گردآوری داده‌ها
۵۶	تعیین اعتبار علمی ابزار
۵۷	تعیین اعتماد علمی ابزار
۵۷	روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۵۸	ملاحظات اخلاقی
۶۱	فهرست منابع فارسی
۶۲	فهرست منابع انگلیسی

فصل چهارم:

۶۴	یافته‌های پژوهش
----	-----------------

فصل پنجم:

۹۶	بحث و بررسی یافته‌ها
۱۰۷	نتیجه گیری نهایی
۱۰۹	پیشنهادات برای کاربرد یافته‌ها
۱۱۱	پیشنهادات برای پژوهش‌های بعدی

فهرست منابع فارسی..... ۱۱۳

فهرست منابع انگلیسی..... ۱۱۴

پیوست‌ها:

پرسشنامه

تأییدیه ریاست دانشکده

فرم اظهارنامه پژوهشگر و ارزیابی اخلاقی

چکیده انگلیسی

(ج)

فهرست جداول

- جدول شماره ۱:** توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب سن در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۶۵
- جدول شماره ۲:** توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب وضعیت تأهل در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۶۶
- جدول شماره ۳:** توضیح فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب میزان تحصیلات در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۶۷
- جدول شماره ۴:** توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب میزان درآمد در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۶۸
- جدول شماره ۵:** توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب جنس در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۶۹
- جدول شماره ۶:** توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب شغل در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۷۰
- جدول شماره ۷:** توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب سابقه خانوادگی ابتلا به کاتاراکت وابسته به سن در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۷۱
- جدول شماره ۸:** توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب مکان شغل در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۷۲

جدول شماره ۹: میانگین میزان قرار گرفتن در معرض نور خورشید در طی روز واحدهای پژوهش در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۷۳

جدول شماره ۱۰: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب سابقه استفاده از عینک آفتابی در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۷۴

جدول شماره ۱۱: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب محل سکونت در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۷۵

جدول شماره ۱۲: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب سابقه سیگار کشیدن، مدت زمان سیگار کشیدن و تعداد سیگارهای مصرفی روزانه* در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۷۶

جدول شماره ۱۳: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب سابقه دیابت و مدت زمان دیابت در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۷۷

جدول شماره ۱۴: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب روش کنترل بیماری دیابت در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۷۸

جدول شماره ۱۵: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب سابقه بیماری پرفشاری خون و مدت زمان ابتلا به این بیماری در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۷۹

جدول شماره ۱۶: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب نوع داروی مصرفی ضد افزایش فشار خون در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۸۰

جدول شماره ۱۷: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب سابقه بیماری نارسایی کلیه در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۸۲

جدول شماره ۱۸: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب سابقه ابتلا به اسهال‌های طولانی مدت در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۸۳

جدول شماره ۱۹: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب سابقه مصرف قرص آسپیرین و مدت زمان مصرف آن در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۸۴

جدول شماره ۲۰: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب سابقه مصرف داروهای آرامبخش و مدت زمان مصرف آنها در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۸۵

جدول شماره ۲۱: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب سابقه مصرف داروهای کورتن دار و مدت زمان مصرف آنها در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۸۶

جدول شماره ۲۲: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب سابقه عکس برداری از ناحیه سر و تعداد موارد آن در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۸۷

جدول شماره ۲۳: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب سابقه برق‌گرفتگی و تعداد موارد آن در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۸۸

جدول شماره ۲۴: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب میزان استفاده از گوشت سفید در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۸۹

جدول شماره ۲۵: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب میزان استفاده از گوشت قرمز در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۹۰

جدول شماره ۲۶: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب میزان استفاده از لبنیات در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۹۱

جدول شماره ۲۷: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب میزان استفاده از میوه و سبزیجات خام در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۹۲

جدول شماره ۲۸: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب میزان استفاده از نان و غلات در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۹۳

جدول شماره ۲۹: توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش بر حسب میزان استفاده از چربی در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷. .... ۹۴

فصل اول

عنوان پژوهش:

«بررسی عوامل مستعدکننده کاتاراکت وابسته به سن^(۱) در مراجعین به یکی از مراکز درمانی منتخب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۱۳۷۷.»

بیان مسئله:

کاتاراکت علت نیمی از نابینایی‌ها (۱۷ میلیون نفر) در جهان بوده و موارد نابینایی ناشی از آن در سالمندان در هر دهه به طور چشم‌گیری افزایش می‌یابد. پیش‌بینی می‌شود تعداد افراد نابینا در اثر کدورت عدسی تا سال ۲۰۲۵ میلادی به ۴۰ میلیون نفر برسد که فقدان آگاهی از روش‌های پیشگیری کننده، کمبود مداخلاتی برای به تأخیر انداختن این بیماری و در نهایت فقدان دسترسی به عمل جراحی از علل آن می‌باشند (اسپردتو^(۲)، ۱۹۹۴، صفحه ۷۳۵). شیوع کاتاراکت در کشورهای در حال پیشرفت بیش از کشورهای پیشرفته است، به گزارش سازمان جهانی بهداشت کاتاراکت علت ۳۰-۵۰ درصد نابینایی‌ها در کشورهای آسیایی و آفریقایی است. این سازمان شیوع کاتاراکت را از ۱۴ درصد هزار نفر در کشورهای پیشرفته تا ۲۰۰۰ درصد هزار نفر در کشورهای در حال پیشرفت متغیر می‌داند. میزان شیوع کاتاراکت در میان افراد ۳۰ ساله و بیشتر جمعیت پنجاب^(۳) هند ۱۵/۳ درصد و در میان افراد ۴۰ ساله و بیشتر جمعیت بیجینگ^(۴) چین ۱۸/۶ درصد بوده است. یافته‌های یک بررسی در هند نشان داده که هر سال ۳/۸ میلیون نفر به دلیل کاتاراکت دچار کاهش بینایی می‌گردند. کاتاراکت علت اصلی نابینایی در آمریکا است، در این کشور تعداد مبتلایان به این بیماری در افراد ۴۰ ساله و بیشتر در حال حاضر ۱۲/۹ میلیون نفر تخمین زده می‌شود (جاویت و همکاران^(۵)، ۱۹۹۶، ۱۶۱-۱۶۰). هر ساله حدود یک میلیون عمل جراحی کاتاراکت در آمریکا انجام شده و ۵-۶ میلیون نفر در اثر کدورت عدسی دچار کاهش بینایی می‌گردند، بیمارانی که توصیه چشم‌پزشک برای عمل جراحی کاتاراکت را نمی‌پذیرند دومین گروه افراد نابینا را در آمریکا تشکیل می‌دهند (نیوئل^(۶)، ۱۳۶۸، صفحه ۶۴۷). مطالعات مقطعی نشان داده‌اند که کاتاراکت در ۱۰ درصد آمریکاییان وجود دارد و میزان شیوع آن با افزایش سن بیشتر می‌شود به طوری که در سنین ۶۵-۷۴ سالگی

1. Age-related Cataract

2. Sperduto

3. Punjab

4. Beijing

5. Javitt et al

6. Newell